

МОВОЮ ДОКУМЕНТІВ

УДК 94(477)

Юрій Мицик

●

З ДОКУМЕНТАЦІЇ МАКСАКІВСЬКОГО СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКОГО МОНАСТИРЯ XVII-XVIII ст.

Максаківський Спасо-Преображенський монастир є однією з найзначніших православних обителей не тільки Чернігівщини, але й усієї України. Він був заснований, очевидно, ще в часи Київської Русі на лівому березі Десни поблизу с. Максаки (нинішнього Менського району), був знищений монголо-татарами і відновлений у 1640 р. чернігівським каштеляном Адамом Киселем, через що часто називався Киселівським. У XVII-XVIII ст. монастир переживає часи розквіту. Його обдаровують усі гетьмани України, починаючи від Богдана Хмельницького. Серед його ігуменів бачимо таких видатних діячів Церкви, як Єремію (Ширкевич) (1665–1681), св. Димитрія Ростовського (Туптало) (1681-1682) та ін. Але у 1786 р. з волі Катерини II монастир було закрито. І хоча невдовзі (1803) було відновлено, та він уже не мав колишнього значення. Пожежа 1829 р. завдала обителі нового удару. Монастир, правда, існував як жіночий під назвою Свято-Троїцький Максаківський, але після встановлення радянської влади йому було завдано остаточного удару в 30-і рр. Обитель була не тільки закрита, а й майже повністю зруйнована і залишається у такому стані в наші дні, хоча є надія на її відродження. Але досить добре зберігся монастирський архів. Не весь, звичайно, та головні документи дійшли до нашого часу у вигляді копійної книги, своєрідної «книги-архіву». Це універсали королів, гетьманів і полковників, накази сотників, які в основному були надруковані (деякі в призабутих дореволюційних публікаціях), але чимало документів, особливо різноманітних купчих, які відбивають історію краю в давнину не привертали особливої уваги. Аналогічну «книгу-архів» Свято-Михайлівського монастиря XVI-XVIII ст. було недавно видано (1). Копійна книга Максаківського монастиря хоча й поступається їй за обсягом, але в ній містяться документи, які стосуються історії Чернігівщини, особливо околиць Мени, Сосниці, Борзни, і вже тому заслуговують на публікацію. Цікаво, наприклад, що серед жителів Борзни є документи козацького роду Плющів, можливо, далеких родичів Івана Степановича Плюща, колишнього спікера Верховної Ради; що Сосниця мала свою ратушу – ознака міського самоврядування. Копійна книга Максаківського монастиря була створена у др. пол. XVIII ст., зберігалась у колекції рукописів О.М.Лазаревського, котра перейшла потім на зберігання в Інститут рукописів (далі – ІР) Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського (Ф. VIII, № 255 М/154). У повоєнний час я вперше звернув на неї увагу ще у 1972 р., а потім аркуш використання заряснів прізвищами дослідників. Однак не всі мають змогу працювати у Києві, не всі зможуть прочитати тексти, писані українським скорописом XVIII ст., а то й польською мовою, тому ми вирішили розпочати публікацію документів з «книги-архіву» і сподіваємося видати її повністю.

Крім документів Максаківського монастиря, ми подаємо (в додатках) поодинокі документи, які стосуються Стародубщини і Прилуччини (Красноколядинська

© Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор (м.Київ).

сотня), а також про Свято-Троїцький Іллінський монастир у Чернігові: вміщена стисла інформація про рукопис, виявлений нами ще влітку 1978 р. у Центральному державному історичному архіві у Петербурзі, а саме: «Копія описной книги всего имущества монастыря Троицкого, так церковного, яко и монастырского и грунтом монастырским же 1734 года декабря 15 дня по приеме архимандрии Троицкой его высокопреподобием господином Ираклием Коморовским составленной». Саму копію описної книги було створено десь у другій половині XVIII ст. Обставини її створення прояснює запис, хоча дещо туманний, зроблений по низу аркушів книги: «Троицкого по прошению Илиї иеродиакона Иннокентия, по прошению монастыра черниговского Троецкого Илинского еклериарха мниха Макария того ж монастыря иеромонах Афанасий своеручно пописался, к оной описи руку приложил; к сей описи руку приложил намісник Бобрецький, по прошению того ж иеромонаха Зосима, економа троїцкого, иеромонах». Трохи прояснюють історію створення і місцеперебування книги інші записи: «С подлинную описную книги всего имени монастырского и церковного и ризниці архимандричой и библиотечных всіх книг сводил Троицкого Илинского черниговского монастыра намісник иеромонах Аверкий Бобринецький», «канцелярист печерський Данило Крамарев». Книга досить велика за обсягом. Нашу увагу привернув лише опис монастирської бібліотеки, вміщений на сторінках 17-42, на якому ми і зупинимосся.

Книги розташовані по розділах. У першому з них містяться: Острозька Біблія, Євангелія. Останніх було 10, насамперед два надрукованих у Києво-Печерській лаврі, ще два київських, невідомо якої друкарні, а також три московських. Ще три Євангелія не розшифровувалися навіть елементарно. Далі йшли церковні книги: 4 службники (2 львівського друку, 1 – київського, 1 (маленький) – чернігівського); Требник (великий) київський, 12 московських міней (видно, по одній на місяць); три октоїхи, з них один київський, один острозький; чотири різних Тріоди (2 Цвітних Тріоди чернігівського друку); одна (видно, Цвітна) – львівська і одна (Пісна) – київська. Тут міститься невеличкий коментар: «взаміну московской печати Тріоди же Стефану Стародубцю, третью от дано по прошению с(вя)щенника роговского дано ж в милостиню до церкви Роговской». Далі йдуть три «Апостоли» (2 – київського друку, 1 – львівського); «Трефолой» (львівське видання), «устав» (московського видання), два рукописних «Ірмолюя», три «Псалтирі» (один московський з «Часословом» і «Місяцесловом»), три «Часослови» (два київських і один львівський), два «Прологи» на весь рік московського друку, книга Єфрема (Сиріна – ?) московського друку, рукописна книга Феодора Студита, «Ліствиця» московського друку, два київських «Акафісти», «Акафіст св. великомучениці Варвари», «Книга постриг», «Огородок (Марії) Разивіловського» київського видання, московська «кормча», «Книга правил св. отеця», «Бесіди» св. Іоанна Золотоустого, книга тлумачень на Євангеліє Феоділакта, рукописні «Міней» на весь рік (ця книга зберігалася у архимандрита Іраклія, але взята в трапезну церкву, в чому підписався архимандрит Геннадій). Також містяться підписи ієромонахів Макарія, Аверкія та Аркадія. Було чимало книг, надрукованих латинським шрифтом (розташовані по формату: in folio, in quarto, in octavo і т. д.), в основному польські і латинські. Серед них бачимо «Biblię wielką», «Biblię małą», «Zywoty świętych», твори Іоаннікія Галятовського («Mesiasz»), Лазаря Барановича («Lutnia Apollinowa»), збірники проповідей, панегіриків, твори С. Старовольського, С. Окольського, Е. С. Піколоміні, хроніки М. Стрийковського, «Historia lithuana» та ін. Деякі книги залишилися по смерті отця Ісайї (?), у т. ч. «Псалтир», твір Св. Августина і т. д., якими поповнили монастирську бібліотеку. Містяться у книзі й інші розділи, наприклад: «Опис друкарских инструментов», але конспектувати велику за обсягом книгу я тоді не мав змоги.

Не переказуючи змісту документів, подаємо їх тексти. Зазначимо, що ми керувалися правилами передачі тексту, розробленими Я.І.Дзирою і про які вже неодноразово писали. Нерозбірливі місця позначали наступним знаком (...)*

* * *

№ 1

1650, травня 4.- Запис про прийняття привілею («фундушу») Адама Киселя на заснування Максаківського монастиря в копії новгород-сіверських гродських книг до київських гродських книг

«Anno Dni 1650 mca 4 maja za podaniem wielebnego ojca Iosephata, zakonnika monastyru kisielowskiego oczewistym ekstraktu z ksiąg nowogródskiech funduszu na ten monastyr danego per oblatam podaje, do ksiąg grodzkich kiiowskich przyjąłem.

Estafij Wyhowski namiestnik zamku kiowskiego.

Wpisanu do ksiąg grodeckich kiowskich i korygowanu.»

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, «255 М/ 154.-Арк. 27 зв.)

переклад:

Року Божого 1650 місяця травня 4 за поданням велебного отця Йосафата, ченця киселівського монастиря очевидним, [який] екстракт з книг новгородських [- сіверських] фундушу на цей монастир даного пер облятам подає, [я] прийняв до київських гродських книг.

Остафій Виговський, намісник київського замку.

Вписаний до київських гродських книг і коригований».

№ 2

1654, лютого 22.- Ніжин. – Універсал ніжинського полковника Івана Золотаренка

«Пном отаманом села Высокого, села Праников, едунинському и холманському, так теж войтом и всім селяном, по оних селах мешкаючим, сурово кожного именем его м. пана гетмана упомынаем и владою старшинскою своею приказуем, абысте всі тые села манастирові Максаковскому и отцу игумену тамошнему во всем послушньными зоставали, чога он тилко по вас потребоват міл. А если бысте не міли оним чернцом в послушенстві зоставати, теди вам, атаманом и войтом тамошним, приказуем, абисте зараз из каждого села готовали подвод по тридцяти ку Чигрину и подводу без жадной фолкги. Зачим ми, розуміючи о том, же ви оному монастиреві в послушенстві зоставали вас нігде ані в подвод, ані жадних стаций задля того монастиря не берем, розуміючи о том, же оним послушними зостаєте. Теди ежели би міли оние чернци скаргу на вас прекладати, теди відайте о том, вже певне же от нас ви срокового караня не уйдете.

При том вас Бгу полекаем.

З Ніжина 1654 февраля 22 дня.

Иван Ничипорович, полковник его цар. вел. Войска Запорозкого ніжинский и всего Сівера.»

(НБУ.-ІР.-№ Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк.61 зв. – Копія XVIII ст. Внизу документа намальовано коло, в якому вміщено запис: «Місто печати»).

№ 3

1657, березня 23.-Ніжин.- Універсал ніжинського полковника Григорія Гуляницького.

«Григорий Гуляницкий, полковник ніжинский и всего Сівера. Войска црского величества Запорозкого.

Пане сотнику и пане войте менский ознаймуемо в листе о том, иж на жадане в Бгу велебного его млсти гедна отца игумена максаковского поля шляхецкие, штоколевек ест в сотни вашей, позволилисмо так при місті, яко и по селах, ланов, с которых на нас десятины поля орати для виживеня всей братії монастира Максаковского до далшое ласки нашой, абысте оним законником на сей нас тие всі поля указали, иж бы в том ні от кого прешкоди не поносили и оних заживали ланов до часу слушного и ласки наше, абы в. мст оним посполу с паном войтом в том ведлуг розказаня нашего были помочними. Затим в. мсти Гспду Бгу поручаем.

Дан з Ніжина дня 23 марта 1657 року.

Григорий Гуляницкий, полковник ніжинский и всего Сівера рукою власною.»

(НБУ.-ІР.-№ Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк.98- Копія XVIII ст. Внизу документа намальовано коло, в якому вміщено запис: «Місто печати»).

№ 4

1662, квітня 13.-Сосниця.- Наказ сосницького сотника Василя Омеляненка.

«Я, Василей Омеляненко, сотник сосницький, за старшинство мое просил отец игумен монастыра Максаковского на имя Иосиф из братиею своею, иж не маючися в часи тревожные подіти где. Теди я дадем оным законником плец в місте Сосницы Гришковский кушнеров одбіглий, который на войско припадает, теди оним волно будуватися и вшелякою речю владіти, яко отцу игумену, так и братіи, при нем будучой. А тот плец стоячий промежку домов одное стороны дом Вороны старого, а в другое Абакума Яницкого. Для ліпшее віри и певности даюя сие мое писмо, абы им ништо перешкоди не чинил. Писан у Сосниці 1662 априля 13 дня.

Василей Омеляненко, сотник сосницький».

(НБУ.-ІР.-№ Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк. 97 зв.- Копія XVIII ст. Внизу документа намальовано коло, в якому вміщено запис: «Місто печати»).

№ 5

1668, січня 24 (14).- Максаківський монастир. – Дарчий запис, передаючий борг ченця Євстафія Євлановича Максаківському монастиреві.

«Євстафій Євланович, законник монастыра Максаковского, чиню відомо тим моим писаным, иж што зостал бил мни винен пан Иван Миронович, обывател мянски, золотих сто личби литовской, а дал бил мне в заставу дом свой власний и комору на розних місцах, в місті Мянє стоячие, и окром того еще што золотих пятьдесят готових грошей позичил был, теди я, вишмянований, Евстафій Євланович, отежджаючи на Білую Русь, даровалем той был дом, комору, в золотих сту зостаючих, яко и пятьдесят золотих винное особливе, на монастыр Максаковский отцу игумену Иереміи Ширкевичу и всей братіи того ж монастыра Максаковского за отпущение гріхов моіх вічними часи, з которого изречене учинивши, даю им тоє мое писание з печатью и з подписом руки моеє.

Писан в монастыру Киселевском року 1668 мсца генвара 14 дня.

Євстафій Євланович рукою власною.

Иларіон Иосифович, игумен монастыра Солотир[ского], устне прошоний от отца Евстафія Євлановича о подпис до того листу руки.

Иеромонах Мартиниан, намістник монастыра Максаковского, прошоний от отца Евстафія. Євлановича рукою властною.

Як то отец Евстафій Євланович у монастырю его млсти отцу Еремію Ширкевичу, игумену монастыра Максаковского преказал длуку на Ивану Мироновичу, мешчанину меньскому, так теж и при нас, уряде меньским, так же ся зрекає и нас о подпис рук до сего церокграфу од отца Евстафія Євлановича. А ми, уряд, потвержаючи сей церокграф, руку подписуєм:

Михайло Пилипенко, сотник менский, руку подписал.

Отрохим Веруженко, городовий атаман, руку подписал.

Стефан Киринович, войт менский, руку подписал.

Гаврило Василевич, бурмистр менский, руку подписал.

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк. 104 зв. – Копія XVIII ст.)

№ 6

1688 липня 17. – Борзна. – Дарча борзненського козака Гаврила Плюща Максаківському монастирю на ліс.

«Року 1688 мсца июля 17 в ндлю.

Я, Гавриїл Симеонович Плющ, обывател борзненский, чиню відомо, иж з доброй своїй волі власний свой ліс, котрий маю за власний свої гроши куплений у Сухомлина красноставского, в грунтах лежачий монастирских, ту теж еще ціло офірую и Галкувщину святой обители Всемлстивого Спаса вічними часи монастыру Максаковскому,

за котрий той будучий даток повинні блгати, ежели не забудут Бга, за тою дшу и всіх моїх крєвних.

Діялося в Борзні в дому его млсти гспдина отца Григория Величковского, про-топопи бывшего борзненского, при бытности отца Андрея Середи, попа николского борзненского, и при бытности гспдна отца Иосифа Григориевича свто Троицкого вікария.

В подлинном подписанно.

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк.)

№ 7

1690, квітня 20 (9).- Максаківський монастир.-Квит купців Василя Леонтієвича і Григорія Леонтієвича про отримання товару, який залишив у Максаківському монастирі їхній померлий батько.

«Мы, нижей подписанные, чиним відомо сим нашим писмом, иж що блженное памяти отц наш Леонтий Игнатович..ченица (?) купец зложил был товар юхту и оставив коний трох в манастиру Максаковскому, міючи вскори побрати, але же смертию вскори послаи того з світа сего зийшол, теди той товар и коні в мененном монастири мало не през год лежал, ты (?) теди, будучи отца ншего синове ні от кого отчизни не отдаленного за упомнением ншим в манастиру того товару у отца намісника и братиї, о том свидомых, тот товар отбираем, а на сорокоуст по отцу ншом того ж товару мнастиреві даем юхти един тюк, кони двое, двор купленный от отца нашего в місті Борзні стоячий, вічними часи мнастиреві и з оногo нашего датку мененного вічное зреченне чиним и на вічную манастиру Максаковскому посессию пушаем и писмо на двор з уряду борзненского отцу нашему даное, тому ж мнастиреві для кріпости на вульное всегда поживанне отдаем, а товар и коня одного одобравши, сим нашим писмом квітуем, на що и далисмо на тот час будучому, отцу наміснику Силвестру Рагозі и всей во Хрсті тамошней братиї сию нашу квитанцію изъречене двора и коней двоїх, на которой для ліпшой пред всіми віри и кріпости, руки нши подписуем.

Діялося в манастиру Максаковском року 1690 в пост великий в середу цвітної неделі априля 9 дня.

Василий Леонтиевич рукою

Григорий Леонтиевич рукою.

При одобрану тог товару и я при том часе былем Федор Маркович».

№ 8

1697, липня 17 (7).-Борзна.- Дарчий запис на третю частину млина жительки Борзни Олени Плющ Максаківському монастирю.

«Я, Елена Якубовая Плющовна, жителька борзненская, явне, значне и доброволне так тепер, яко и на потомние часи відомо чиню сим моїм юж повторним записом, иж ні з якого примусу, але само охотне з доброй воли своєї млин тот свой бувший в Ядутох на річце Борзні стоячий, котрый еще за живота свого прежде небожчик малжонок мой на обител стую, то ест до манастира Максаковского за спсение свое вічисто легговал. А любо и мні полецил бил третью частью з оногo пожиткувати, яко в первом моем записі превелебному его млсти гспдну отцу Калисту Меновскому, игумену манастира Максаковского, поданом, еднак же тепер и я, видячи себе престарелую в літех. Котрих (?), сподіваючися щоденного собі з того мизерного світа зейстя и тых же слов властных, хотячи наслідовати небожчика малжонка моего, тепер и своей части тоей, то ест третини з млина того вічистою уступивши, а превелебному его млсти гспдну отцу Каллисту Меновскому, игумену манастира Максаковского из братиею его той обители стой манастиру Максаковскому за дшевное спсение свое и на память вічную собі вічисто в посессию оногo до ужиткованя зо всім вцалі попускаю, до которого юж от сего часу так я, яко и крєвние мои. близкие и далекие, жадное на-лежитости не повинни будем міти. Але яко вишей наменилося доброю моею волею моею (написано двічі слово «моею» – Ю.М.) той обители свтой за спсение мое при спокойном уживаню вічисто в них и голдовати мает. На що для ліпшее віри и певности

при вряде ншом міском борзенском и повторе сим записом моим упевнивши так з написом именей их и притисненем печати городской ствердивши, подаю. Діялос в Борзні року 1697 мсця июля 7 дня.

Петро Макарович, сотник наказний борзенский.

Иван Наумович Тихий, атаман городской.

Иван Ярмолович, войт з бурмистром борзенские.

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк. 97.-Копія ХУІІІ ст. Наприкінці документа намальоване коло, в середині якого написано: «Місто печати»)

№ 9

1705, травня 16 (5).- Борзна. – Дарчий запис удови борзенського жителя Івана Тихого на млин і ліс Максаківському монастирю.

«Року тисяча сімсот пятаго мсца мая 11 дня.

На уряді нашом міском борзенском персоналітер постановившися пані Иванова Тихая, жителька наша борзенская, при запису ншого урядового от небожчика пана Івана Тихого легованого тестаменту чинила таковое свое оповідане, поневаж небожчик малжонок той при позасталих своїх добрах, совокупне зо мною набутих. в тестаменті своем виразил, лекгуючи на свтую обител манастира Максаковского млин на греблі красноставской, як в собі міється стоячий, степенковский, при том же млину и ліс, под тим же селом Красним ставом лежачий, теди я, по запису малжонка моего того млина и ліса уступую, волно оним кгрунтом так завідуючим в Бгу превелебному гсдну его млсти отцу игумену максаковскому з братиею вічисто владіти. Мы теди, уряд міський борзенский, як устне от небожчика пана Івана Тихого легкацію вишписанную вислухавши, урядовне в тестаменті виразилисмо, так и тепер оную потвержаючи сей наш урядовий запис, под печатми міскими и с подписом рук своїх на ратуши нашой міской борзенской видат розказалисмо.

Діялося року и дня вишписанного.

Тарас Забіла, сотник борзенский.

Иван Ярмошенко, атаман городской.

Стефан Федорович, войт з бурмистром борзенским.

Иван Данилович, писар міський борзенский».

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк.88- Копія ХVІІІ ст. Наприкінці документа намальовані два кола, в середині яких написано: «Місто печати»)

№ 10

1705, серпня 20.- Борзна. – «Згода» Максаківського монастиря й Івана Ярмоловича, жителя Борзни щодо передачі монастирю землі в с. Адамівка.

«Року тисяча сімсот пятаго мсця августа двадцятого дня.

Сталася добровольная згода mezi законниками монастира Свто-Преображенского Максаковского з одной стороны, а з другой mezi Івана Ярмоловича, обивателя борзенского. В том их деле кгда сполним зезволенем всей братії законников мененного монастира в Бгу превелебний гспдн отц Калист Меновский, игумен того ж монастира, взял в мененного Івана Ярмоловича на потребу монастирскую двор з огородом и з ліском в маетности своїй, селі Адамовці будучий, лежачий об межу з одной стороны Грицка Онищенка, з другой стороны Тончихи старой, такъже по меж горілка (помилка, очевидно слід читати: «горбка»- Ю. М.) старого Адамовского, и на заміну того двора пустил меженний отц игумен у вічне владіние и диспонуване місце коморное монастирское, в місте Борзні mezi коморами ринковими лежачое помеж его ж, Івана, коморами будучое, преречоному Иоанну Ярмоловичу, на що для ліпшой віри и верности тиі собі стороні побрали собі взаємний писма при людех зацних и віри годних, жителів борзенских, то есть Стефану Забілі, Павлу Щербині и при Семену Крамару.

Діялося у Борзні за відомом уряду борзенского року и дня вишписаного.

Иван Ярмолович рукою».

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк. 109.-Копія ХVІІІ ст. Наприкінці документа намальоване коло, в середині якого написано «Місто печати»).

№ 11

1708, червня 12 (1).- Берестовець. – Купча на продаж монастирю землі.

«Року тисяча семь сот осмого місця юня первого дня.

Я, нижей на підписі менованный, до відомости подаю каждому такому, тепер и в потомние часи жиючому и о том відати хотящому, иж продадем ниву пахалную з цілиною под галами (*гаями* -Ю.М.) лежачую, об межу з одной стороны от гаю самого ж сознаваючого пана Семена Стриевского, а з другой – от дороги идучое з Берестовця села под гала, передом от Гаврила Коваля, тилом от Яковця Литвина, за суму певную и до рук моїх отобрану таляров сім, своєю власною ні кому ні в чом не пенную и не заведенную, и в жадной сумі не подписанную, их млстям, то есть висоце в Бгу превелебному его млсти гсдну отцу Иосифу Біліцкому игумену свтыє обители Всемилоствитого Сп(а)са Максаковския и пречестному отцу Пахомію, наміснику и всей их о Хрсте братії тепер жиючим и в потомние часи по них наступающим, на вічніе и непорушние часи, варуючи тое, абы до той ниви пахалной, межами вишей описанной, так жона моя и діти, яко и ніхто з близких моих крвних жадного вступу и права вічними часи не міл и не заховал. Которое то писмо право вечистое их млстям даю и ствержаю подписом руки моеї власной и з подписом рук панов печатаров, то есть Андрея Постоленка, атамана берестовецкого наказного и Мартина Микитенко Рижого, войта, и Моисея Зінченка, жителей берестовецких.

Писан в Берестовці при людях зацних и віри годних, року и дня вишей описанных. Семен Стриевский.

Андрей Семенович Стриевский.

Андрей Постоленко, атаман наказний берестовецкий, яко не умітний, крст стий пише.

Мартин Рижий, войт, крст стий пише.

Моисей Зінченко, не знаючий писма, крст пише.

Константий Гриненко крст стий пише».

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк.- Копія XVIII ст.)

№ 12

1717, лютого 16 (5).- Сосниця. – Купча на продаж двору подружжя Москаленків Максаківському монастирю.

«Року тисяча сімсот семого надцят мсця февруария пятого дня.

Пред нами, Василем Иваненком, сотником наказним сосницким. Афанасием Стрижевским, атаманом городовим, Иваном Савичом, войтом, Никитою Игнатовичом и Федором Мойсіевичом, бурмистрами в ратушу засліти.

Ставши персональне пн Иосиф Москаленко сполне з жоною своєю Анастасією, жители савинские, явно и ясно чинили свою таковую доброволную оповідь, мовячи: «П. п. уряд городовой сосницкий відомо вам чиним, же міючи мы дворик власний свой волний, свободний и в жадних долгах нікому не записанный и не заведенный, стоячий в городі поблизу церкви Свто Троецкой на рог улиці напротив двора пна Марка Корніевича, апо (описка. Правильно: «або»- Ю.М.) теж двора мнастирского максакковского, який двор з обопоной нашей обради, без жадного ніякого насилия и примушения продалисмо и у вічную поссесію отступили до обытели свтой Максаковской висоце в Бгу превелебному его млсти гсдну отцу Иосифу Біліцкому, игуменови и всей братії тоей же свтой обытели за певную и готовую сумму доброй русской монети золотих за полсета (?) десят, котрую сумму поневаж всю сполне власними руками нашими одобралисмо, теди подаючи тот двор обители свтой у вічную поссесію, ціле оного юж зрікаемся и як самих себе и потомков наших, так и крвних, близких и далеких, вічними часи отдаляем, не міючи болш в тот нами проданный до обытели свтой двор німисати (?) и потомки наши ані теж крвние, близкие и далекие, жадною мірою от того часу интересоватися и одозву міти, и овшем волно ест и будет ему, превелебному его млсти отцу игуменови и всей братії тамошной, як власним своїм от нас купленным двором вічне и спокійне владіти, держати, продати и як хотіти (не узнаючи ні от кого турбації) в найліпший пожиток до обытели свтой

привернути сим нашим урядовим писаним вічне ствержаєм.

Ми прето вишспоменений и нижеподписанный уряд городовий сосницький, вислухавши з обох сторон добровольного их сознания так куплі и продажи, для лучшего достовірия и в потомний час памяти сей лист підписом имен наших и печатми урядовими ствердивши, стороні потребующей до рук видати розказалисмо.

З ратуша сосницького року місця и дня вышписанных.

Васил Иваненко, сотник наказний с[осницький].

Афанасий Стрижевский, атаман городовий сосницький.

Иван Савич, войт сосницький з бурмистрами».

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк.110 об.- 111.-Копія XVIII ст. Наприкінці документа намальовані два кола, в середині яких написано: «Місто печати»)

№ 14

1721, жовтня 14.- Ніжин. – Універсал ніжинського полковника Петра Толстого Максаківському монастирю.

«Его царского пресвітлого влчства Войска Запорожского полковник ніжинский Петр Толстой.

Всім кому колвек о том відати надлежатимет, особливе высланному ншему для вибрания належного з подусідков рочною датку. Сим нашим ознаймуем універсалом, иж респектуючи мы на обытел Максаковскую, подусідков в дворах монастырских Адамовском, Высоцком и Красноставском мешкающих, от вытягненья тоей рочною повинности, на нас выбирающейся, увольняем и приказуем, абы посланный нш оных подусідков в помянутых дворах живучих, до отдавання тоей рочною повинности не чепал и ни в чом бы оных не турбовал. Толко мужицкие и козацкие подусідки в тых селах будучие, от тоей повинности не міют быти свободны повторе упоминаем.

Дан в Ніжині октоврия 3 року 1721.

В том подлином підпис:

Звышшеменованный полковник ніжинский».

(НБУ.-ІР.-Ф. VIII, № 255 М/154.-Арк.59 зв.)

Додатки:

№ 1

1681, лютого 18 (8).- Стародуб. – Універсал стародубського полковника Григорія Карповича Коровки-Вольського.

«Григорий Карпович, полковник Войска его царского пресвітлого величества стародубовский.

Пану сотникови почеповскому и кому о том відати будет надлежало сим моим ознаймую писанем. Презентовал мне пан Петро Андросович. жытель веревянский, писмо от старших пришлих собі на селище Турейково даное, теды и я, узнавши его, пана Петра, ласки войсковое быти годного, мененое селище Турейково з всіми прынадлежностями пры нем, пану Петру, цале и ненарушне заховаю; відаючи теди кождый о том, абы ему, Петру, и наименшее перепоны в держаню того селища не важилса чиниты. Повагою власти моей пилно варую.

Писан в Стародубе 8 февраля 1681 року».

(НБУ.- ІР.-Ф.-Он.1.- № 11458.- Копія XIX ст. Записи внизу документа: «В подлинном подпись: Звышменованный полковник рукою власною». «М.П.», «Рум[янцевская] опись, т. 85».)

№ 2

1774, лютого 7 (січня 27).-Кіш Нової (Покровської) Січі. – «Паспорт» запорозького козака Кузьми Нецадима, виданий кошовим отаманом Петром Кальнишевським.

«Патент пашпортной.

Явителю сего Войска Запорожского козаку куреня Менского Кузьма Нецадим по (...)»* своей, жительство іміющий малороссийского Прилуцкого полку сотні Красно-

колядинской в селі Липовом, что предводителями старой армії их сиятельствами графом Петр Ивановичем Паниным и князем Василием Михайловичем Долгоруковым разосланными во всі міста предложениями, веленно всіх поженившихся запорожских козаков к отправлению в войсковую службу в Войске Запорожском висилать без и малйшаго замедлїния, чувствуя таковой повлїенїи имїет, желающие по своей Войску Запорожскому подчиненїю сти же (?) свою со всім имуществом вывезть в предїли Запорожского Войска и просим от Войска Запорожского Низового на свободный ему туда и обратно проезд пашпорт, коему пашпорт из Коша за подписом и войсковою печатю дан с тем да благоволят везде заставами и караулами гспда командующие штап и обер офицери, ему, Нецадиму, пароконным возом до села Липового, а оттол уж з братии, з женами и будущими при нем людми (...) * случится, возами, лошадами, рогатим скотом и другим движимим имїнием в предели Войска Запорожского чинит свободный проезд (?) благополучное мїсто.

Запорожский Кош. 1774 году генваря 27 дня.

(...)* Войска За [порожского] Ни[нового] а[таман] ко[шовой] Пе[тр] Калнишевский с товариством»

(Запорізький краєзнавчий музей. -ВР.-№ КВ-13410. Фотокопія. Оригінал зберігається в Центральному Державному Історичному Архіві України у Києві. – Ф. 229.-Оп. 1.- № 337.-Арк. 2-2 зв.)

№ 3

1794, травня 9 (квітня 28).- Катеринодар. – «Паспорт» запорозького козака Олексія Лалима, виданий кошовим отаманом Війська Чорноморського Захаром Чепігою.

«Аттестат

Вірного імператорского Войска Чорноморского куреня Каневского козаку Алексею Лалиму в том, что служба он под начальством моим в конницї, недавно кончившейся с Портою Отоманскою войною, был в походе и противу неприятеля в сраженїи, яко то [1]791 года, июня 28 числ, турецкої армії, предводимой самим верховним вызирем, при осадї он поступил храбро и мужественно, так как долг воину повелевает, а за таковыя его подвиги отдавая пофалу, рекомендую достойному уважения.

В благополучном городе Екатеринодарї дан апреля 28 дня 1794 года.

Ея імператорского величества всемилостивейшей государыні моей верного Войска Чорноморского атаман кошовїи и орденов св. великомученика и победоносца Георгия третего класа и равноапостолного князя Владимира третьей степени кавалер Захарий Чепига».

(Запорізький краєзнавчий музей. -ВР.-№ КВ-11031. Оригінал завірений печаткою і особистим підписом Чепігу).